-ఎ. విజయలక్ష్మి,

స్త్రీ గురించి — అబల ఆదిశక్తి, ప్రేమమయి—ఈర్ష్యాళువు, క్షమా మూర్తి—చపలురాలు.. ఈవిధంగా పరస్పర విరుద్ధాలయిన పదాలతో వివరణలు వింటూ ఉంటే ఒళ్ళు మండిపోతుంది. కామేశ్వరికి. అసలు ఎవరికి వారు అవసరాన్ని బట్టి తదనుకూలంగా అనటమే కాని, ఆమె ఆంతర్యం తెలుసుకున్న వారెవరు? తెలుపటానికైనా అవకాశం ఇచ్చిన వారెవరు? ఆమెకు వాస్తవంగా భావదాస్యం నుండి ముక్తి, సముచిత స్థానం లభించాయా! ఇలా ఎన్నో ప్రశ్నలు, ఎన్నో ఆలోచనలు మనసులో మెదిలి ఉద్విగ్నురాలవుతూ ఉంటుంది కామేశ్వరి.

కామేశ్వరికి ఈ జిజ్ఞాస, ఈ వ్యాకులత కొత్తగా కలిగినవేమీ కాదు. చిన్నతనం నుండీ ఇంట్లో తండ్రి, అన్నల ప్రవర్తనలో తమ అక్క చెల్లెళ్ళ పట్ల ఆడపిల్ల అన్న చిన్న చూపు ఉన్నట్లు అర్థం అయినప్పటి నుండీ ప్రారంభమయింది.

పిన్నిని బాబాయి కొడితే నిస్సం పట్టు వేసుకుని కాలు జారి పడ్డావి

...అందరికీ అబద్ధం చెప్తుతుందే కాని, 'ఏమయ్యా నీవు కొట్టేది?' అని ఎదురు తిరగదేం? అని పిచ్చి మీద విసుగు.

పుంజు వెంట బడినప్పుడు మృత్యువు వెంటబడినట్లు పరుగెత్తుతుంది కోడి పెట్ట. తరవాత ఆవరసికికూడా లేవకుండా గుడ్లను పొదిగి పెంచుతుంది. పిల్లలను తన రెక్కల క్రిందకు పొదువుకుంటూ మరో ప్రాణిని సమీపానికి రాకుండా తరుముతూ పోషిస్తూ ఉంటే పుంజు మీద కంటే ఈ కోడి పెట్ట మీదే అసహ్యం కలుగుతుంది కామేశ్వరికి. ఛీ ఛీ! సిగ్గు లేదూ? ఎలా రెక్కల క్రింద దాస్తున్నదో! పిల్లలను ఆ పుంజు దగ్గరికే తోలేయకూడదూ?

కోపం వచ్చినప్పుడల్లా తగాదాలలో మొగాళ్ళు బూతులు తిట్టుకుంటూ ఉంటే వాళ్ళ నాలుకలు పీక్కి వేయ్యాలనిపిస్తుంది. ఒకళ్ళనొకళ్ళు అమ్మకోసమేనికి కూడా ఆడవాళ్ళే సాధనాలా? అని భగ్గున మంట.

పిల్లి అయినా దారి మూసి తరిమితే ఎదురు తిరుగుతుందే! స్త్రీలకు జరుగుతున్న అవమానాలన్నిటినీ ఏ బలహీనతవల్ల సహిస్తున్నది? ఏమి కోరి స్వంత త్యాగం చేస్తున్నది? పురుషుడు తరిమి, తరిమి పట్టుకుని తన పిడికిలిలో బిగిస్తూ ఉంటే భీరుత్వం, పరుగెత్తి పరుగెత్తి, అలసిపోయి చిక్కి పోతున్నదే కాని ఎదురు తిరగదేం?

ఈ సంఘర్షణ ఊహాశక్తితో పాటు పెరుగుతూ వచ్చి, తగిన సంఘటనలు, కారణాలు కండ్ల పడటంతో బలీయమయింది. నిన్న సాయంత్రం, ఈ రోజు ఉదయం కంటబడిన దృశ్యాలు మరింత మనస్సును కలిచి వేశాయి.

నిన్న సాయంత్రం కామేశ్వరికి పక్క వాటాలో నుండి కేకలూ, సన్నటి ఏడుపులూ వినిపించాయి. 'మళ్ళా రామలింగం తాగి వచ్చి బాలమ్మను కొడుతున్నాడు కాబోలు' అనుకున్నది. రామలింగానికి వడ్రంగి పనిలో సంపాదించింది త్రాగుడుకే సరిపోతుందో, లేదో రోజూ ఇంట్లో గొడవే. భార్య బాలాత్రిపుర సుందరమ్మ మిషను కుట్టి, విస్తళ్ళు కుట్టి, ఇడ్లీ పెట్టి ఎలాగో కుటుంబాన్ని గడుపుతున్నది. దానికి ప్రతిఫలంగా రోజూ భర్త చేత దెబ్బలనే సత్కారం పొందుతూనే ఉన్నది. త్రాగ్రష్టుడు పోషించేందుకు కాదు కాని, కొట్టటంలో మగతనం ప్రదర్శిస్తాడు. అయినా, ఆమెకు కొంచెం కూడా మానాభిమానాలు లేవేమో? ఎదురు తిరిగేందుకు ప్రయత్నించ దేం? పైగా ఎప్పుడు కనిపించినా నవ్వు ముఖంతో ఉంటుంది. సిగ్గు లేకపోతే సరి! అని చీదరించుకున్నది కామేశ్వరి.

హఠాత్తుగా ఏడుపులూ, కేకలూ ప్రతిధ్వనించాయి. ఆత్రతతో (తప్పని సరిగా) తలుపు సందులో నుంచి చూచింది. కంట పడిన దృశ్యానికి కళ్ళు తిరిగాయి. దుశ్శాసనుని చేతిలో ద్రౌపది పరిస్థితిలో ఉన్నది బాలమ్మ. పదేళ్ళు, ఎనిమిదేళ్ళు ఉన్న ఇద్దరు కొడుకులూ పెద్దగా ఏడుస్తూ, వీధిలోకి పరుగెత్తారు. పదహారేళ్ళ కూతురు ప్రసూన చేతులతో కళ్ళు మూసుకుని ఏడుస్తూ దొడ్డిలోకి పరుగెత్తింది. బాలమ్మ ఏడుస్తూ, కొంగు వదలమని బ్రతిమలాడుతున్నది. జరుగుతున్న ఘోరాన్ని చేస్తున్నది భర్తే కనక ధర్మమే అని భగవంతుడుకూడా అనుకున్నాడు కాబోలు, అడ్డు పడలేదు. ఒక్క క్షణంలో చీరె మొత్తం రామలింగం చేతిలోకి రావటం, బాలమ్మ ఒంటి లోగా చుట్టుకుని భూమి మీద పడిపోవటం, కామేశ్వరి కెవ్వున కేక వేయటం జరిగి పోయాయి. మరు క్షణంలో బాలమ్మ అందికలో ఉన్న గుడ్డ తీసుకుని ఒంటిక చుట్టి బెట్టుకుని దొడ్డిలోకి పరుగెత్తింది. రామలింగంకూడా ఆమె వెంట పరుగెత్తాడు. మరు నిమిషంలో దొడ్డిలో పెద్ద శబ్దం, "అమ్మా!" అన్న ప్రసూన కేకలూ వినపడినాయి. అంతవరకూ పొరుగిళ్ళల్లో ఉండికూడా ఏమీ చేయలేక ఊరుకున్న వాళ్ళంతా గబగబా వీళ్ళ దొడ్డిలోకి పరుగు తీశారు. కొంచెం తేరుకుని దొడ్డిలోకి వెళ్ళింది కామేశ్వరి. దొడ్డిలో బావిలో రామలింగం ఒక చేతితో రాయినీ, ఒక చేతితో భార్యనూ పట్టుకుని తేలుతున్నాడు.

బావి చుట్టూ అంతా చేరి ఉన్నారు. తల కొక మాట మాట్లాడుతూ ఉన్నా, తీసే ప్రయత్నంలోనే ఉన్నారు. బావి లోంచి రామలింగం భార్య వంక చూస్తూ, "బాలా! మనకు ముగ్గురు పిల్లలు ఉన్నారని మరచి పోయావా? ఇంత పని చేశావు?" అంటున్నాడు.

ఒక్క క్షణం అందరూ నిర్ఘాంత పోయారు అతని మాటలకు. తరవాత తిడుతూ, వెడల్పు తక్కువ బావి కనక కుర్చీ దింపుతామనీ, ముందు బాలమ్మను పైకి పంపమనీ తరవాత అతన్ని పైకి తీస్తామనీ చెప్పారు. కామేశ్వరికి ఒళ్ళు మండి, "ఆమెను మాత్రం పైకి తీసి ఆ నీచపు వెధవను బావిలోనే వదిలేయండి—శని వదిలి పోతుంది. ఉండి ఏం ఉద్ధరిస్తున్నాడు కనక! ఆమెను కొట్టి చంపటం తప్ప" అన్నది.

పక్కింటి వారి అబ్బాయి నటేశం కూడా కోపం పట్టలేక "కామేశ్వరక్కా చెప్పింది నిజమే! అట్లాగే చెయ్యాలి" అన్నాడు.

అక్కడే నిలబడి ఏడుస్తూ ఉన్న రామలింగం తల్లి మరి కాస్త బిగ్గరగా ఏడుస్తూ, "వాడినికూడా తియ్యండయ్యా! మీకు పుణ్యం ఉంటుంది" అని బ్రతిమలాడుతున్నది. కామేశ్వరికి ఆ వృద్ధురాలి మాటలకు ఆశ్చర్యం, అసహ్యం కూడా కలిగాయి. సాటి స్త్రీకి ఇంత అవమానం జరిగితే ఈ ముసలామె ఆ సంగతి వదిలేసి కొడుకు కోసం బాధ పడుతున్నదా? మాతృత్వంలో ఇంత నీచత్వం ఉన్నదా? అనిపించింది. తల తిప్పి బావిలోకి చూచింది. కామేశ్వరి మాటలు, కచ్చతో పక్క వాళ్ళ సమర్థింపు విన్నాడు కాబోలు రామలింగం– "తీస్తే మమ్మల్ని ఇద్దర్నీ ఒక్కసారి తీయండి లేకపోతే ఇంతే" అంటున్నాడు. ఎవరు ఎన్ని విధాల చెప్పినా, రామలింగం భార్యను ఒక్కదాన్ని ముందు పైకి పంపటానికి ఒప్పుకోలేదు.

అక్కడ చేరిన అందరికీ విసుగు కలిగినా, విధి లేక నాలుగు మోకులు కలిపి దించారు. బాలమ్మను ఒక చేతితో పట్టుకుని, ఒక చేతితో మోకులను పట్టుకున్నాడు రామలింగం. అతి కష్టం మీద ఎలాగో పైకి లాగారు. బాలమ్మకు కొంచెం స్పృహ వచ్చింది. పక్కవాళ్ళ సహాయంతో లోపలకు వెళ్ళింది. కామేశ్వరి ఆమె చేత చీరె మార్పించి, వేడివేడిగా కొంచెం పాలు తాగించింది. మెల్లగా కళ్ళు ఎత్తి నాలుగు వైపులా చూచింది బాలమ్మ. ఆడవాళ్ళందరూ చుట్టూ నిలబడి ఉన్నారు. నవ్వు ముఖం పెట్టి అందర్నీ పలకరింపుగా చూచి, "అయ్యో! అంతా నిలబడి ఉన్నారే? ప్రసూనా! చాప వేయమ్మా!" అన్నది. ఆమె నిబ్బరం కామేశ్వరికి వింతగా తోచింది. చుట్టూ ఉన్న ఆడవాళ్ళు సానుభూతి వాక్యాలు పలుకుతూనే ఉన్నారు.

ఇంతలో దొడ్డిలో కేకలు వినపడ్డాయి. అంతా బిలబిల మంటూ దొడ్డిలోకి వచ్చారు. రామలింగానికి ఇంకా నిషా దిగ లేదు. తడి గుడ్డలతో తూలుతూనే అరుస్తున్నాడు.

"పోరా వెధవా! నోరు మూసుకుపో. లేకపోతే నా సంగతి తెలుసుగా! అమాంతం బావిలో దూకిన వాడినిరా నేను. నాకు నీతులు చెపుతావా, గాడిద కొడకా! అది నా పెళ్ళాం రా. నా ఇష్టం వచ్చినట్లు చేసుకుంటాను—నీ కెందుకురా? నీ ఆలిదో, అమ్మదో చీరె లాగ లేదురా?" అంటున్నాడు.

"ఒరేయ్!" అది నటేశం కేక కాదు, గర్జన. ఆ కేకకు లోపలికి వచ్చి పడ్డాడు రామలింగం. నటేశం చేతిలో రోకలి బండ ఉన్నది. అతన్ని లోపలకు రాకుండా ఆపటానికి ప్రయత్నిస్తూనే ఉన్నారు. ఉద్రేకంతో అందర్నీ తోసుకుని గుమ్మంలోకి వచ్చేటప్పటికి అక్కడ రామలింగం కాదు, వణుకుతున్న చేతులు జోడించుకుని బాలమ్మ నిలబడి ఉన్నది.

"అన్నా! నీకు దణ్ణం పెడతాను. నా ముఖం చూచి ఊరుకో" అని మాత్రం అనగలిగింది. శిలల నయినా కరిగించే దైన్య స్థితిలో ఉన్న బాలమ్మను చూచి అడుగు ముందుకు వేయలేక పోయాడు నటేశం.

"నీకు జరిగిన అన్యాయానికే వాడి ప్రాణం తీయవచ్చు. జైల్లో కూర్చో పెట్టవచ్చు. 'తప్పు కదా?' అన్నానని ఏం కూస్తున్నాడో విన్నావుగా? ఈ దెబ్బతో వాడి నిషా దిగిపోవాలి. తప్పుకో, అమ్మా!" అన్నాడు బుస కొడుతూ.

"నేను క్షమాపణ కోరుకుంటున్నాను. ఇంతతో వదిలేయన్నా. ఇంకా నన్ను బజారులో పడనీయకు. ఇదంతా నా తొందరపాటుతో వచ్చింది. క్షమించు" అన్నది.

నటేశం ఏమీ మాట్లాడలేక— "నీ ముఖం చూచి ఊరుకుంటున్నా"నని, రోకలి బండ దొడ్డిలోకి విసిరేసి వెళ్ళి పోయాడు. బాలమ్మ నటేశాన్ని బ్రతిమలాడుతున్నప్పుడు ఆమె ముఖం లోని ఆవేదన, ఆమె క్షమాపణ కోరుకోవటం కామేశ్వరికి ఆశ్చర్యం కలిగించాయి. ఇంతకు ముందే భర్త చేసిన నీచపు పని ఏమిటి? ఇప్పుడు అతన్ని గురించి ఈమె బాధ ఏమిటి? చేసిన పనికి అతనిని నిలువునా చీల్చినా పాపం లేదు అనుకుంటూ ఇంట్లోకి వచ్చింది.

ఆ రాత్రంతా నిద్ర, మెలకువ కాని స్థితిలో గడిపింది కామేశ్వరి. నిద్రలో ఆ సాయంకాలం జరిగిన దంతా కళ్ళ ముందు కదల సాగింది. ముఖ్యంగా భర్త కోసం బాలమ్మ అడ్డుపడిన దృశ్యం జ్ఞప్తికి వచ్చింది. కలత నిద్ర లోనే బాలమ్మను అసహ్యించుకున్నది కొంచెం సేపు. కాని, ఆమె ప్రార్థనలో ఉన్న ఏదో ఒక చిత్రమైన భావన ముందు తాను కుంచించుకు పోతున్నట్లుకూడా తోచింది కామేశ్వరికి. తన జీవితంకూడా ఆ కల లోనే కలిసి కనుల ముందు కదలసాగింది.

* * *

దాదాపు పాతికేళ్ళు వచ్చే వరకూ వివాహానికి ఒప్పుకోలేదు కామేశ్వరి. తరవాత దిగులు పడిన తండ్రికి, తల్లి కన్నీళ్ళకు, తనకు తెలియకుండానే ఒంటరి

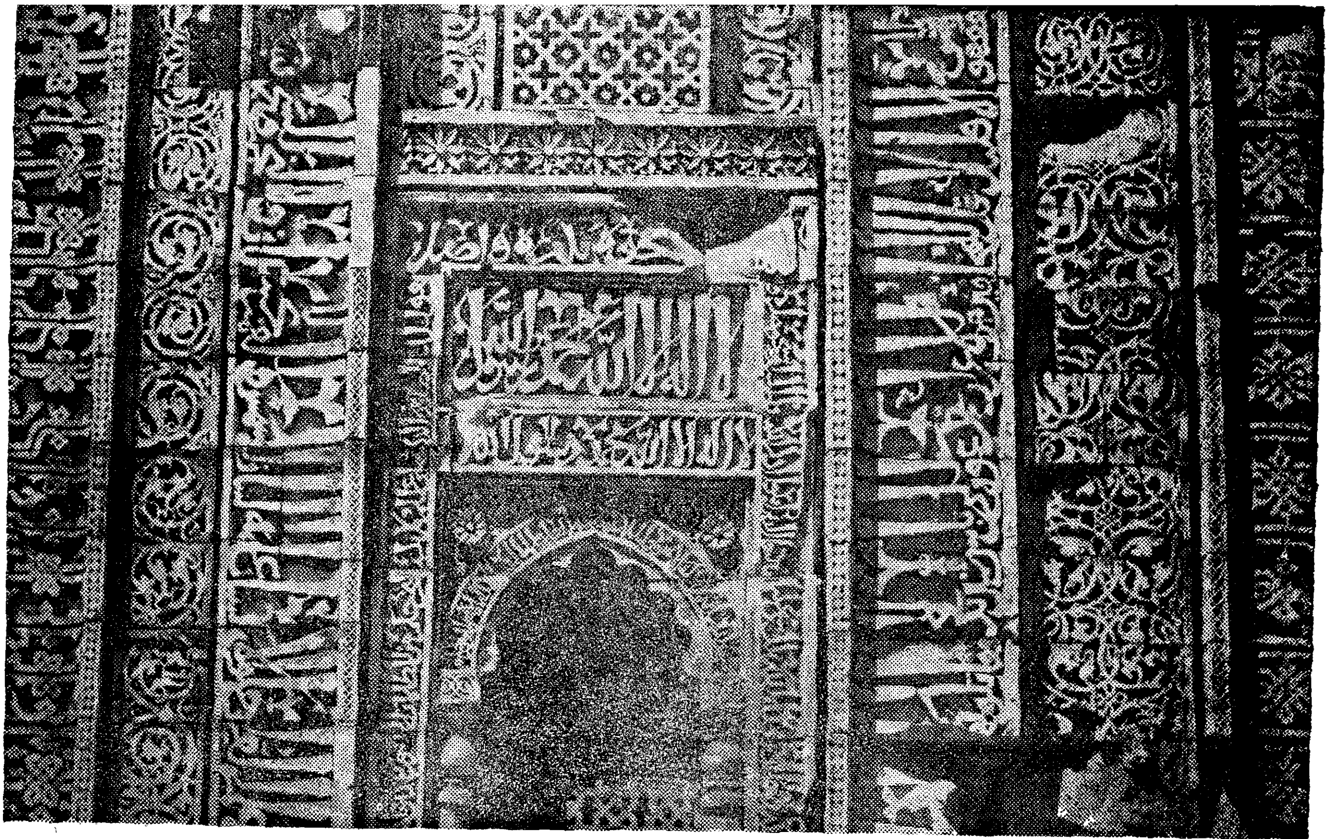

శిల్ప సౌందర్యం ఫోటో—కె. జి. వసేశన్ (తిరుప్పు-14)

తనం కలిగిస్తున్న బాధకు లొంగిపోయి పెండ్లి చేసుకున్నది.

అత్తవారి ఇంటికి వెళ్ళిన తరవాత ఆ జీవితంకూడా ఆమె అభిప్రాయాలలో మార్పు తేలేకపోయింది. మరొకతె వచ్చి కొడుకును తన నుండి లాక్కుంటున్నదని అత్తగారి ఆరాటం, పరాయి వ్యక్తిగా భావించే మరుదులు, ఆడుపడుచులు, భర్త ఇవన్నీ చూచికూడా ముభావంగా ఊరుకోవటం తనకు భరించలేనివే అయినా, వాటిని ఎలా మౌనంగా భరించిందో ఇప్పటికీ ఆశ్చర్యమే! మొన్నకు మొన్న ఎంత నిర్లక్ష్యంగా మాట్లాడాడు! భార్యకూడా మనిషే నన్న జ్ఞానమే లేకుండా మాట్లాడాడు. అందుకే తాను వచ్చేసింది. అమ్మ అడిగితే ఆరోగ్యం సరిగా లేక వచ్చానని చెప్పింది. కాని, ఎంత కాలం? తరవాత? ఆ తరవాత గురించి ఎన్నో ఆలోచనలు. ఒకటీ స్థిరంగా లేక ఆలోచనలతో అలిసిపోయి నిద్ర పోయింది.

• • •

ఎనిమిది గంటలకు తల్లి నిద్ర లేపితే లేచింది. మంచం మీద నుండి లేవాలనిపించలేదు. అమ్మతో అబద్ధం ఆడినా ననుకున్నా, నిజంగా ఒంట్లో సరిగా ఉండటంలేదు అనుకున్నది. మెల్లగా లేచి దంతధావనం కానిచ్చి వచ్చి కూర్చున్నది. తల్లి కాఫీ తెచ్చే లోపల పక్క వాటాలో నవ్వులు వినపడితే ఆగలేక చూచింది. బాలమ్మ, భర్త అయిన రామలింగానికిబుగ్గలలోకి ఆవిరులు వచ్చాయి. శరీరంలో టిఫిన్ ప్లేటు అందిస్తూ ఏదో చెపుతూ ఉంటే అతను పకపక నవ్వుతూ ఏదో సమాధానం చెపుతున్నాడు. నిన్నటి ఆ జంట పరిస్థితి, ఈ రోజు పద్ధతి చూస్తుంటే ఆడపుట్టుక పుట్టినందుకు శరీరం ఉడికి పోయింది. కడుపులో ఏదో తెలియని బాధ, చికాకు కలిగాయి. తల్లి ఇచ్చిన కాఫీ ఒక గుక్క మింగిందో, లేదో వాంతి వచ్చినట్లయి తూలుతూనే దొడ్డిలోకి పోయి భళ్ళున వాంతి చేసుకున్నది. అంతే. తరవాత తెలియ లేదు.

కళ్ళు తెరిచేటప్పటికి పక్క వీథిలోని డాక్టరమ్మ, తల్లి ఇద్దరూ కనిపించారు. డాక్టరమ్మ నాడి చూస్తూ నవ్వుతూ అడిగింది: "స్నానం చేసి ఎన్ని రోజు లయిందోయ్?"

"రోజూ చేస్తూనే ఉన్నానండీ" అన్నది నీరసంగా.

"మామూలు స్నానం కాదోయ్. ఆ . . . స్నానం" అన్నది దీర్ఘం తీస్తూ. కామేశ్వరి తెల్లబోయింది. నిజమే, చాలా ఎగించింది. తాను గమనించనే లేదు.

డాక్టరమ్మ నవ్వుతూ, "సందేహం లేదండీ. మీరు ఊహించింది నిజమే. ఈ మానసిక ఆందోళన, నీరసం, వాంతులు ,.. అన్నీ ఆ లక్షణాలే. మీ అమ్మాయి తల్లి కాబోతున్నది" అన్నది. కామేశ్వరి చిరు కంపం కలిగింది.

"అంత సిగ్గూ ఇప్పుడే పడితే ఎలా? మీ వారి కోసం కాస్త దాచుకో" అని బుగ్గ మీద చిన్నగా తట్టి, మందులు వ్రాసి ఇచ్చి వెళ్ళిపోయింది డాక్టరమ్మ.

రాత్రి తొమ్మిదయింది. ఆ రోజంతా ఎలా గడిచిందోకూడా కామేశ్వరికి తెలియ లేదు. బయట చిరుజల్లు పడుతూ బాగా చల్లగాలి వీస్తున్నది. కిటికీ నుండి వాన తుంపరులు చల్లి చల్లగా మీద పడుతూ ఉంటే మనస్సు తేలిపోతున్నట్లుగా ఉన్నది. నిగ్రహించు కున్నా తెలియని పులకింత, నరాలలో చిత్రమైన జలదరింపు కలుగు తున్నాయి. కళ్ళ ముందు ఏవేవో రంగు రంగుల ఊహా చిత్రాలు చూస్తూ, చిత్రమైన అనుభూతితో కళ్ళు మూసుకుని పడుకుని ఉన్నది. కరెంటు పోవటంతో కొవ్వొత్తి వెలిగించి పెట్టి వెళ్ళింది తల్లి. "కామూ!" ఆ పిలుపు చెవిలో గుస గుస లాడి ఒళ్ళంతా చక్కలిగింత పెట్టి బలవంతంగా కళ్ళు తెరిచింది. భర్త సుందరం పెదవులు చెవి మీద నుండి చెంప మీదుకు పాకుతున్నాయి. కళ్ళు నులుముకుని చూచింది. కల కాదు, నిజమే! భర్త నిజంగా వచ్చాడు. మంచం మీద నుండి లేచింది. సుందరం మంచం మీదా కూర్చున్నాడు. ఒక్క నిమిషం ఆగి, "ఎంత సేపయింది వచ్చి?" అన్నది.

"ఇప్పుడే వచ్చాను" అన్నాడు బయటకు వెళ్ళాలని ఉద్యుక్తురాలయింది కాని, కాళ్ళు కింద అంటుకు పోయాయనిపించింది. వెళ్ళే ప్రయత్నం చూచి, "కొంచెం మంచినీళ్ళు ఇస్తావా?" అన్నాడు సుందరం. మంచి నీళ్ళు తెచ్చి ఇచ్చింది. గ్లాసు అందుకుని పక్కకు పెట్టి, రెండు చేతులలో భార్య నడుం చుట్టి, ఆమె ఉదరం మీద నెమ్మదిగా ముఖం ఆన్చి, "కామూ! ఇన్నాళ్ళు ఎలా ఉండగలిగావు? నా మీద కోపం పోలేదా? నాకు మాత్రం ఇంట్లోనూ, మనస్సు లోనూ గాఢాంధకారం వ్యాపించి నట్లయింది. నీవు రానిదే నాకు వెలుగు లేదు, కామూ!" అన్నాడు సన్నటి స్వరంతో

అతని స్వరంలో ఎంతో ఆవేదన, నివేదన ఉన్నట్లు తోచి వివశురాలయింది. 'నిజంగా తాను లేకపోతే అతని [illegible]వరు చూస్తారు! అతనికి ఎంత ఇబ్బంది!' అతను పసి బాలుడై తన [illegible] కోసం ప్రార్థిస్తున్నట్లు అనిపించి మనస్సు ఆర్ద్రమై పోయింది. అతని తలను కౌగిలించుకుని మెత్తని, [illegible] తన పొట్ట మీద అతని ముఖాన్ని [illegible]ఆప్యా...తతో అదుముకున్నది కామేశ్వరి. బయట జల్లు పడుతూనేఉంది. కొవ్వొత్తి మాత్రం విసురు గాలి ఎదా పెదా ఊపుతున్నా ఊగుతూ గదిని ప్రకాశవంతం చేస్తూనే ఉంది.

★